

İLKOKUL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DİSİPLİN PROBLEMLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

*Fatma SADIK***

*Serkan ASLAN****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en sık karşılaştıkları disiplin problemleri, nedenleri, baş etme yöntemleri ve etkililiği hakkındaki görüş ve önerilerini incelemektir. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde olan araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elazığ ili Karakoçan ilçesinde görev yapan 29 ilkokul sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında açık-uçlu sorulardan oluşan Yazılı Görüş Alma Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; sınıflarında en çok izin almadan konuşma, derse karşı ilgisizlik ve sınıfta dolaşma davranışlarıyla karşılaşmakta, disiplin problemlerinin daha çok aile ve öğrenci özelliklerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede en çok kullandıkları yöntemler, çoğunlukla etkisiz buldukları uyarma ve ceza verme yöntemleri olmuştur. Sorunun nedenini araştırma ve öğrenciyi ödüllendirme uyarma disiplin problemleriyle baş etmede kısmen etkili; derste değişiklik yapma, kuralları öğrencilerle birlikte belirleme ve öğrenciyi sevgi gösterme ise etkili bulunan yöntemler olmuştur. Öğretmenlerin disiplin problemlerini önlemeye yönelik öneriler arasında aile ve rehber öğretmenlerle işbirliği yapılması ilk sırada yer almıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak; öğretmenlere öğrenciyi tanıma, öğrenci merkezli öğretim yöntem ve teknikleri, sınıfta motivasyon sağlama, aileyle işbirliği yapma, önleyici disiplin ve öğrenciyi davranışının sorumluluğunu almaya teşvik eden disiplin stratejileri hakkında uygulama ağırlıklı hizmet içi eğitimler yapılması gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, disiplin, disiplin problemleri, öğretmen, öğrenci.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: fsadik@cu.edu.tr

*** Çukurova Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD Doktora Öğrencisi, El-mek: aslan.s1985@gmail.com

AN INVESTIGATION OF THE ELEMENTARY SCHOOL CLASSROOM TEACHERS' VIEWS REGARDING DISCIPLINE PROBLEMS

STRUCTURED ABSTRACT

Purpose

The purpose of this study is to determine opinions and suggestions of primary school teachers on the most common disciplinary problems, their reasons, methods to deal with them and their effectiveness.

Method

This is a qualitative study carried out in the phenomenology pattern to examine opinions of the class teachers on disciplinary problems in-depth. Study group of the research consists of 29 voluntary class teachers participating from four primary schools in Karakoçan district of Elazığ in the academic year of 2013-2014. 93.2% of the participants have graduated from the Faculty of Education, 58.6% is female, 48.2% is between the age range of 26-30, and 44.8% has 11-15 years of seniority. 51.7% of the teachers stated that they have taken courses related to classroom management during their undergraduate studies, and 93.1% has read books on classroom management. There are 21-30 students in the classes of 51.8% of the teachers, 34.5% and 31.0% teach in the second and fourth grades respectively. Written Opinion Taking Form (YGAF) developed by the researchers has been used in collection of the data, and descriptive analysis technique has been used in their analysis.

Findings

Depending on the obtained results, teachers mostly encounter such behaviors as talking without permission, being indifference to the lesson and wandering in the class; moreover, they consider that these disciplinary problems occur due to the family and student factors. The most frequently used methods in coping with the discipline problems are stimulating and punishment which are usually found ineffective by teachers. On the one hand; investigating the cause of the problem and awarding the student are partially effective in dealing with the stimulation discipline problems; on the other, making some changes in the class, determining the rules with the students and showing affection towards the students have been found to be the effective methods. Among the recommendations of the teachers for the prevention of discipline problems, cooperation with the family and guidance counselors takes in the first place.

Results, Discussions and Recommendations

At the end of this research, it is determined that the class teachers mostly encounter problems of speaking without permission, indifference to the lesson and walking around in the classroom during the course in their classes. In accordance with these results, which are in line with the national and international literature, it can be said that

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

classroom teachers frequently face similar issues (Boyacı, 2009; Carotenuto, 2011; Çankaya and Çanakçı, 2011; Saygılı and Gürşimşek, 2008; Kalaycı, 2005). According to Evertson and Emmer (2012), when they are short-term and limited to a few students, these behaviors are minor problems that will not significantly prevent learning. However, when they spread to the class and are long-term, they may reach levels that will shake the learning-teaching process. It is very difficult for the primary school children to sit in a certain place during the course, talk with permission, focus their attention on the activities carried out and act together (Geçtan, 1982). However, many researches show that the course content and the activities appropriate to the ages and development levels of students make the students become more interested in the lesson and reduce the disciplinary problems in the classroom (Çelik, 2003; Doyle, 1986; Reeve, 2006; Korkmaz, 2009). In this case, these results may be an indication that teaching is mostly teacher-centered, students often move away from the activities and get bored during the lesson.

As a result of the research, it is determined that the teachers think that the disciplinary problems they experience in their classrooms are mostly caused by the family and the child. Teachers, who indicate that the families are indifferent to the school and what their children do in the school, stated that students are also unwilling and indifferent to the course. Characteristics related to the family (income, education level, size, family relationships and quality of the communication, etc.) affect behavior of the child at school (Baysal, 2009) and generally the teachers look for the source of disciplinary problems in the family and the child (Atıcı, 2007; Dağlı and Baysal, 2012; Jones and Jones, 2007; Sadık, 2002). This can be accepted as a natural result because of the primary importance of the family in the formation of an individual's attitude, values and habits, and because most of the children's time is spent in the family. However, there are research findings showing that most of the disciplinary problems experienced in the classroom are associated with intramural variables, such as qualifications of the teachers, number of students in the classroom, quality of the curriculum, layout of the classroom, school management etc. (Curwin and Mendler, 1988; Çelik, 2003; Doyle, 1986; Hemde, 2010; O'Neil and Stephenson, 2013; Öztürk Koç and Şahin, 2003).

According to the findings obtained, the most frequently used methods of the teachers to deal with the disciplinary problems are warning and punishment. Eye contact has been qualified as ineffective by the teachers participating in this research; searching for the cause of the problem and rewarding the right behavior are considered as partially effective. When researches related to the subject are examined, it is observed that the teachers generally refer to warning and punishment methods against discipline problems (Karahancı, 2013; Kuzu, 2007; Konti, 2011; Sadık, 2008; Uğurlu, 2014). The reason for this may be the teacher's focus on stopping the inappropriate behaviors as soon as possible in order to ensure continuity of the education. However, both methods are insufficient alone to teach the student which behavior is appropriate or inappropriate. In fact, it has been determined in many researches that the teacher's attitude in this respect annoys the students more and causes increase of the discipline

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

problems in the classroom (Deniz, Avşaroğlu and Fidan, 2006; Pala, 2005). The results of this research have also been in this direction; the teachers found warning and punishment methods ineffective because the undesirable behaviors mostly continue. The long-term purpose of discipline is to prevent recurrence of the behavior(s) creating the discipline problem. This requires preparation of an environment supporting assessment of their own behaviors by the students, their understanding why such behaviors are inappropriate and their proper behavior. From this point, determining the rules with the students, searching for the reason of the behavior, creating a plan to change the behavior, assessing the process and the result regularly, noticing and approving the positive changes in the student, cooperating with the family and other teachers, being supportive and approaching the students lovingly are the strategies that can be more effective (Habacı, Tanrılılu, Atıcı, Ürker and Adıgüzelli, 2013; Musal, 2005; Tertemiz, 2012; Pianta, 2006; Öz, 2012). Most of these methods were among the suggestions of the teachers to prevent discipline problems, and some of the teachers stated that they have used the methods of changing teaching way of the lesson, defining the class rules together, negotiating with the parents and showing affection to the student and obtained positive results. In this case, it can be said that although the teachers know the methods that will positively affect the student behaviors, they do not include them in practice. In line with the derived results, it can be recommended to give application oriented in-service trainings to the teachers on knowing the student, methods and techniques of student-centered education, ensuring motivation in the classroom, collaboration with the family, preventive discipline and the discipline strategies that encourage the students to take the responsibility of their behaviors.

Key Words: Elementary school, discipline, discipline problems, teacher, student

Giriş

Sınıfta öğrenmenin gerçekleşebilmesi öncelikle öğrencilerin davranış problemleriyle etkin bir biçimde baş edilmesine bağlıdır. Özellikle, ciddi düzeyde dikkat ve davranış problemleri olan sınıflarda yönetim ve disipline duyulan gereksinimin artmakta ve öğretmenler her gün öğrencilerin sorun davranışlarıyla baş etmek durumunda kalmaktadır (Hovland ve Smaby, 1996). Bu nedenle günümüzde okullarda disiplini sağlama ve disiplin problemlerini önleyici tedbirler alma öncelikli bir konudur. Disiplin, çocuğa istenilen davranış ve alışkanlıkları öğretmek, kendi kendini denetleme ya da iç denetim demek olan ahlak gelişimini sağlamaktır (Yavuzer, 1998). Köktaş ve Köktaş (2007)' a göre ise disiplin bir amaç etrafında bir araya gelmiş insanların belirli bir düzen içerisinde yaşamalarını sağlamaya yönelik kurallar koymak ve uygulamaktır. Disiplinin amacı işbirliği yapma, organize olma, başkalarına saygı ihtiyaçlarını karşılayarak memnuniyetsizlik durumlarında bireylerin çalışmaya devam edebilme becerilerini geliştirmektir (Brown, Oke ve Brown, 1982). Hangi eğitim tür ve kademesinde olursa olsun tüm eğitimciler sınıf ortamında çok değişik nedenlere dayalı olarak disiplin sorunlarıyla karşılaşabilmektedir (Manning ve Bucher, 2007).

Baron (1992)'e göre bir okulda, sınıflar çok kalabalık olabilir, eğitim programı öğrenciler için uygun olmayabilir, ödevler ilgi çekmeyebilir, öğretmenler sürekli şikâyet ediyor olabilir veya espri duygusundan yoksun olabilir, aileler çocukların eğitimine ilgisiz kalabilir ya da çocuklar ailevi problemlerini sınıfa taşıyabilir. Okulun kırsalda, şehirde veya kenar mahallelerde olması,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

sınıfta özgür ve esnek bir ortamın var olup olmaması, iletişim düzeyi, öğrenme yaşantılarının planlı ve amaçlı biçimde yürütülmemesi, zaman kullanımı, sınıfın fiziksel koşulları, öğrenci niteliği gibi birçok öge de sınıfta istenmeyen davranışların şekillenmesinde etkilidir (Girmen, Anılan, Şentürk ve Öztürk, 2006). Öğretmenin sorumluluğu sınıfta uygun davranışların oluşmasını ve sürekliliğini sağlamak ve istenmeyen davranışları önlemektir. Bu sadece sınıfın öğrenme ortamına katkı sağlamak için değil, öğrencilerin genel davranışlarını iyileştirmek için gereklidir. Ancak sınıf ortamında hangi davranışların istenmeyen olduğunun sınırlarını belirlemek çok zordur. Birçok araştırma öğrencilerin davranışlarının uygun olan ya da olmayan olarak değerlendirilmesinin, öğretmenin duygu ve duyarlılığı ile ilgili olduğunu, sınıf içinde istenmeyen olarak tanımlanan öğrenci davranışlarının okuldan okula ve sınıf düzeylerine göre değişebildiğini göstermektedir (Cangemi ve Khan, 2001; Johnson, Oswald ve Adey, 1993; Merret ve Wheldall, 1984). Ülkemizde konuyla ilgili yapılan araştırmaların sonuçları da bu doğrultudadır. Saygılı ve Gürşimşek (2008) tarafından yapılan araştırmada, öğrenciler sınıflarında küfür etme, kendi aralarında konuşma, kavga etme gibi istenmeyen davranışlar gözlemlendiğini belirtirken; Çankaya ve Çanakçı (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını derse karşı ilgisizlik, kopya çekme, fiziksel şiddet, sözlü şiddet, öğretmene karşı saygısızlık ve sorumluluk almama olarak belirtmişlerdir. Çetin (2013)'in çalışmasında ise öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları disiplin problemlerini derste izinsiz konuşma, çekingenlik, hiperaktivite ve dikkat eksikliği olarak tanımladıkları saptanmıştır.

Disiplin problemlerine karşı öğretmenlerin farklı yönetim felsefeleri ve yönelimleri vardır. Bazı öğretmenler, arzu edilen davranışları ve bu davranışların pozitif sonuçlarını ayrıntıları ile açıklama ve ödüllendirmeyi benimsemeye eğilimlidirler. Bazıları ise arzu edilmeyen davranışlar ve negatif etkileri hakkında bilgi verme ve ceza temelli stratejilere yönelirler (Sadık, 2006). Güven (1998)'in araştırmasında sınıf öğretmenlerinin disiplin problemlerini çözmeye çoğunlukla öğrencilerin ilgi ve kapasitelerine uygun görev dağılımı yapma; nadiren ekstra ödev verme ve problemi yönetime havale etme gibi stratejiler izledikleri saptanırken; Uğurlu, Doğan, Şöförtakımcı, Ay ve Zorlu (2014) öğretmenlerin disiplin problemleri karşısında çoğunlukla ceza verdiklerini ve öğrencileri uyardıklarını belirlemiştir. Johnson vd. (1993) ise öğretmenlerin; öğrenciyi müdüre gönderme, öğrenciyi sınıfta alıkoyma, ekstra ödev verme, ayrıcalıkları kaldırma gibi cezaları etkisiz nitelendirdiğini saptamıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede kullandıkları yöntemler ve etkililik dereceleri okulun bulunduğu yerleşim yeri, öğrenci ve okulun özelliklerine göre değişmektedir (Çankaya ve Çanakçı, 2011; Çetin, 2013; Ekici ve Ekici, 2014; Sadık, 2008; Sadık ve Doğanay, 2007; Saygılı ve Gürşimşek, 2008; Şahin ve Arslan, 2014; Uğurlu, Doğan, Şöförtakımcı, Ay ve Zorlu, 2014). Bütün çocuklar aynı yolla disipline edilemeyeceği gibi tüm öğretmenler de tek bir yol izleyerek aynı başarıya ulaşamaz (Wolfgang, 1995). Bu nedenle her tür ve kademedeki okullarda yaşanan disiplin problemleri ve önleyici uygulamaların araştırılarak, öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu açısından tartışılması gerekmektedir. Bu gerekçeyle Elazığ ili Karakoçan ilçesindeki ilkököl sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri, nedenleri, baş etme yöntemleri ve elde ettikleri sonuçlar hakkındaki görüşlerini bir arada ve derinlemesine inceleyen bir araştırmaya yapmaya gereksinim duyulmuştur. Elde edilen bulguların ilkökullarda yaşanan disiplin problemleri, öğretmenlerin disiplin sağlamaya yönelik izledikleri stratejilerin etkililiği ve yaşanan değişimler hakkındaki tartışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilkököl sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en sık karşılaştıkları disiplin problemleri, nedenleri, baş etme yöntemleri ve etkililiği hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

- ✓ Öğretmenlerin sınıf içerisinde en sık karşılaştıkları disiplin problem(ler)i nelerdir?
- ✓ Öğretmenlere göre, sınıflarında karşılaştıkları disiplin problemlerinin nedenleri nelerdir?
- ✓ Öğretmenler, disiplin sorunları ile nasıl baş etmektedirler?
- ✓ Öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede kullandıkları yöntemlerin etkililiği hakkındaki görüşleri nelerdir?
- ✓ Öğretmenlerin disiplin problemlerini önlemeye yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi ve uygulanması, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerini derinlemesine inceleme amacıyla yapılan olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarma olgubilim araştırma deseni amacıdır (Johnson ve Christensen, 2004). Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde de karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada da, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili yaşantıları incelenmeye çalışıldığı için olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada ele alınan olgu, disiplin problemleridir. Patton (2002), incelenen olgunun özüne inebilmek için farklı bireylerin görüşlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu araştırmada da, incelenen olgunun özüne inebilmek için farklı okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf içerisinde karşılaşmış oldukları disiplin problemleri ile ilgili görüşleri detaylı bir şekilde ele alınıp incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında, olguyu açıklayacak bireylerin dikkatli bir şekilde seçilmesi ve olguyu yansıtabilecek birincil kişilerle çalışılması gerekmektedir (Creswell, 2007: Patton, 2002). Araştırma bu nedenle, amaca dayalı olarak disiplin problemlerini net bir şekilde ortaya koymak için birincil kişiler olan ilkökul sınıf öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elazığ ili Karakoçan ilçesindeki dört ilkökolden araştırmaya gönüllü olarak katılan 29 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Cinsiyet	f	%	Statü	f	%
Kadın	17	58,6	Kadrolu	25	86,3
Erkek	12	41,3	Ücretli	4	13,7
Yaş			Formasyon Dersleri		
21-25 yaş arası	4	13,7	Lisans Eğitim Sırasında	27	93,2
26-30 yaş arası	14	48,2	Lisans Eğitimi Sonrası/Formasyon Programı	1	3,4
31-35 yaş arası	5	17,2	Milli Eğitim Kursu	1	3,4
36-40 yaş arası	3	10,3	Sınıf Yönetimi ile İlgili Kurs/Seminer Alma Durumu		
41 yaş ve üstü	3	10,3	Hiç almadım	2	6,9
Eğitim Durumu			Ders aldım	15	51,7
Eğitim Enstitüsü	3	10,3	Kursa/Seminere katıldım	6	20,7
Lisans	25	86,2	Hem ders aldım hem de kursa/seminere katıldım	6	20,7
Lisansüstü	1	3,5	Sınıf Yönetimi ile İlgili Kitap Okuma Durumu		
Kıdem Yılı			Evet	27	93,1
2-5 yıl	2	7	Hayır	2	6,9
6-10 yıl	10	34,4	Ders Verilen Sınıf		
11-15 yıl	13	44,8	1. Sınıf	6	20,7
16-20 yıl	1	3,4	2. Sınıf	10	34,5
21 yıl ve üstü	3	10,4	3.Sınıf	4	13,8
Mezun Olunan Fakülte			4.Sınıf	9	31
Eğitim Fakültesi	27	93,2	Öğrenci Sayısı		
Fen-Edebiyat Fakültesi	1	3,4	11-20 arası	12	41,3
İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi	1	3,4	21-30 arası	15	51,8
Toplam			31 ve üstü	2	6,9
Toplam			Toplam	29	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu 26-30 yaş aralığında (%48,2), 11-15 yıllık mesleki kıdeme sahip (%44,8), Eğitim Fakültesi mezunu (%93,2), lisans eğitimleri sırasında formasyon eğitimini almış (%93,2) öğretmenlerdir. Öğretmenlerin %86,3 kadrolu öğretmen olup, çoğunluğu ikinci sınıflarda derse girmektedir (%34,5). Sınıflarındaki öğrenci sayısı genellikle 21-30 (%51,8) olan öğretmenlerin %93,1’i sınıf yönetimiyle ilgili kitap/kitaplar okuduğunu ifade etmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen Yazılı Görüş Alma Formu (YGAF) kullanılmıştır. YGAF, katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemek için on iki soru ve sınıfta karşılaşmış oldukları disiplin problemleri ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik beş açık-uçlu sorudan oluşmaktadır. Açık-uçlu sorular, literatür taraması yapılarak ve ilkokullarda görev yapan, aynı zamanda Çukurova Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı’nda (ABD) doktora öğrenimine devam eden iki sınıf öğretmenin görüşleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Daha sonra Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD’nda görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine başvurularak forma son şekli verilmiştir. Hazırlanan YGAF, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Elazığ ili Karakoçan ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğretmenlere araştırmanın amacı açıklanmış ve formdaki soruları samimi bir şekilde cevaplamalarının araştırmanın amacına ulaşması için çok önemli olduğu belirtilmiştir. Uygulamalar öğlen arası, öğretmenler odasında yapılmış ve ortalama 25 dakika sürmüştür.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre betimsel analiz, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak amacıyla yapılır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu araştırmada, görüşme sorularına dayalı olarak temalar daha önceden belirlenmiştir. Betimsel analizde, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Bu araştırmada da, katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Verilerin analizi için ilk olarak öğretmenlerden elde edilen 29 form okunaklık açısından değerlendirilmiş ve yazıların okunaklığı açısından herhangi bir sorunun olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle formlar Word dosyasına aktarılmamıştır. Daha sonra her bir katılımcıdan elde edilen veriler, sorular bazında ayrı ayrı incelenerek kodlama yapılmıştır. Her bir tema altında yer alan kodların frekans ve yüzdeleri hesaplanmış ve tablolar halinde düzenlenilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin aktarılmasında öğretmenlere 1'den 29'a kadar sayılar verilmiş ve sayıların yanlarına cinsiyetlerini gösteren harfler yazılmıştır [Ö: 1 E (Öğretmen: 1 Erkek), Ö: 2 K (Öğretmen: 2 Kadın)]. Araştırma sonucunda elde edilen temalara ait en çok tekrarlanan kodlar açıklanıp yorumlanmıştır.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik:

Lincoln ve Guba (1985), geçerlik ve güvenirligi sağlamak amacıyla kullanılan stratejileri; iç geçerlik yerine inandırıcılık, dış geçerlik yerine aktarılabilirlik, iç güvenirlilik yerine tutarlık, dış güvenirlilik yerine ise teyit edilebilirlik kavramları ile açıklanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın geçerlik ve güvenirligini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

1. İnanırıcılık (credibility): Nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamaya dönük işlemlerden biri araştırmanın gerçekleştirildiği durumun, katılımcıların ve temaların ayrıntılı bir şekilde betimlenmesidir. Bu ayrıntılı betimleme okuyucuya açıklamaların inandırıcılığını anlamlandırma fırsatı sunarken, aynı zamanda bulguların benzer durumlara uygulanabilirliği konusunda karar vermesi için de olanak sağlar (Creswell ve Miller, 2000). Johnson ve Christensen ise (2004), nitel araştırmanın raporlaştırılmasında katılımcıların özellikleri ile ilgili bilgilerin verilmesinin, nitel araştırmanın inandırıcılığını arttıracaklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmada da, katılımcıların özellikleri ile ilgili bilgiler verilerek, araştırmanın inandırıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır. Merriam (1998), inandırıcılığı sağlayabilmek için, araştırmanın bir uzmana sunulmasını önermiştir. Bu araştırmada da, inandırıcılığı sağlayabilmek için araştırma, Çukurova Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim ABD'nda görev yapan ve nitel araştırma deneyimine sahip bir öğretim üyesine sunulmuş ve uzmanın görüşleri doğrultusunda araştırmada düzenlemeler yapılmıştır. İnanırıcılığı arttırmak için yapılan bir diğer strateji ise, verilerin analizini katılımcılara sunma ve ulaşılan sonuçların katılımcılar tarafından teyit edilmesini sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle, araştırma sonuçları araştırmaya katılan iki sınıf öğretmeni tarafından teyit edilmiştir. Ayrıca araştırmacılar, araştırmanın tüm aşamalarında mümkün olduğunca objektif olmaya dikkat etmiştir.

2. Aktarılabilirlik (transferability): Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre nitel araştırmalarda, araştırma verilerinin elde edildiği ortama benzer bir ortamın tekrar elde edilmesi mümkün olmadığı için, yapılan araştırmanın genellenebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle nitel araştırmalarda araştırmanın aktarılabilir olması üzerinde durulur. Lincoln ve Guba (1985), araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için verilerin detaylı bir şekilde betimlenmesini, doğrudan alıntılara yer verilmesini ve okuyucuya anlaşılır bir şekilde sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada da, araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için veriler detaylı bir şekilde betimlenmiş, katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılmış ve okuyucunun anlayabileceği şekilde sunulmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

3. Tutarlılık (dependability): Araştırmanın tutarlılığını artırmak için çalışmada elde edilen bulguların tamamı yorum ve genelleme yapılmadan doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca araştırma sürecinde elde edilen tüm veriler, araştırmacıları tarafından ayrı ayrı incelenip kodlanmıştır. Araştırmacıların birbirinden bağımsız olarak kullandıkları kodların tutarlılığı için görüş uyumlarına bakılmıştır. Görüş ayrılığı durumunda da, araştırmacılar tarafından uzlaşma çalışması yapılmıştır (Silverman, 2005).

4. Teyit Edilebilirlik (confirmability): Araştırmada elde edilen ham veriler ve kodlamalar ilgililerin inceleyebilmeleri imkân sunmak için araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

1. Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde En Sık Karşılaştıkları Disiplin Problem(ler)i İle İlgili Görüşleri

Sınıfta birden fazla disiplin problemiyle sık karşılaştıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Sınıf İçinde En Sık Karşılaştıkları Disiplin Problem(ler)i İle İlgili Görüşleri

Kodlar	f	%
1. İzin almadan konuşma	23	32,9
2. Derse karşı ilgisizlik/katılmama	7	10
3. Sınıfta dolaşma	7	10
4. Arkadaşlarıyla uyum problemleri (rahatsız etme, alay etme)	7	10
5. Arkadaşları konuşurken sözünü kesme	5	7,1
6. Arkadaşlarına şiddet uygulama	3	4,3
7. Kendi aralarında sohbet etme	2	2,9
8. Ders esnasında bir şey yeme/içme	2	2,9
9. Dikkat dağınıklığı	2	2,9
10. Sınıf kurallarına uymama	2	2,9
11. Argo kelimeler kullanma	2	2,9
12. Derse hazırlıksız gelme	2	2,9
13. Ödev yapmama	1	1,4
14. Yalan söyleme	1	1,4
15. Öğrencilerin birbirlerini sürekli şikayet etmesi	1	1,4
16. Sınıfa geç gelme	1	1,4
17. Sınıfta gürültünün olması	1	1,4
18. Dersten erken çıkma	1	1,4
Toplam	70	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğretmenlerin sınıflarında en sık karşılaştıkları disiplin problemlerinin başında izin almadan konuşma gelmekte bunu sırasıyla derse karşı ilgisizlik/katılmama, sınıfta dolaşma ve öğrenciler arasında yaşanan uyum problemleri izlemektedir. İzin almadan konuşma davranışı ile ilgili olarak Ö:2K görüşünü "*Derste en sık karşılaştığım disiplin problemi öğrencilerin izin almadan konuşmalarıdır. Öğrencilerdeki bu davranış benim ders işlememi ciddi bir şekilde etkiliyor. Derste konuyu anlatırken hemen bir öğrenci izin almadan araya giriyor ve konunun dağılmasına neden oluyor*" şeklinde ifade etmiş, Ö:12K ise derse karşı ilgisizlik hakkında; "*Ben en çok öğrencilerin derse ilgisiz olmalarından*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

dolayı disiplin sorunlarıyla karşılaşyorum. Öğrenciler özellikle matematik dersi ilgili hiçbir şey yapmak istemiyorlar" şeklinde açıklama yapmıştır. Ö:17E öğrencilerinin sık sık yerlerinden kalkarak sınıf içinde dolaştıklarını "Sınıfta karşılaşmış olduğum en büyük sorun öğrencilerin derste dolaşmaları. Ben ders anlatırken bir bakıyorum bir öğrenci diğerinin yanına gidiyor, diğeri diğerinin yanına gidiyor. Bu da dersi anlatmamı engelliyor" sözleriyle ifade ederken, öğrencileri arasında uyum problemleriyle sık karşılaştığını ifade eden öğretmenlerden Ö:3K'nın açıklaması "Sınıfta en çok öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmeleriyle ilgili problem yaşıyorum. Derste ya birbirlerine silgi atarlar ya kağıt atarlar ya da saçını çekerek birbirlerini rahatsız ederler" şeklinde olmuştur. Söz kesme beş öğretmenin, arkadaşlarına şiddet uygulama ise iki öğretmenin sınıfında sık gözlenen disiplin problemi olmuştur. Bu konuda Ö:21E "Benim en sık karşılaştığım problem öğrencilerin konuşurken birbirlerinin sözlerini kesmeleridir. Bir konu hakkında bir öğrenci konuşurken, pat diğeri atılıp öğrencinin sözünü kesiyor. Sonra ikisi birden konuşuyor, diğerleri de katılıyor ve sınıfta müthiş bir gürültü oluyor" ve Ö:25K "Benim öğrencilerde en sık karşılaştığım disiplin problemi birbirlerine şiddet uygulamalarıdır. Sınıfta birbirlerine zarar veremeye çalışıyorlar. Birbirleri iterler, sıkırlar, bazen tokatlarlar. Sınıfta olduğu gibi dışarıda da yaparlar bunu. Oyunları hep şiddet üzerinedir" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sınıflarında en sık karşılaştıklarını ifade ettikleri diğer disiplin problemleriyle ilgili açıklamalarından alıntı örnekleri aşağıda yer almaktadır.

"Derste en çok öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarıyla ilgili sorun yaşıyorum. Sürekli, bıkmadan, usanmadan birbirleriyle konuşurlar. Ee tabi bende dersi işleyemiyorum." Ö:6K

"Sınıfta ders esnasında öğrencilerin bir şey yiyip içmeleri ile ilgili sorun yaşıyorum. Tam dersi anlatıyorum, bir bakıyorum ki öğrenci çıkarmış elmasını yiyor. Tabi birinci sınıf olmalarının bir etkisi var bunda." Ö:14E

"Öğrencilerimde en sık karşılaşmış olduğum disiplin problemi dikkat dağınıklığıdır. Bir türlü derslere dikkatlerini toplayamıyorum." Ö:5E

"Sınıfta öğrencilerin kurallara uymamasından dolayı disiplin sorunlarıyla karşılaşmıyorum." Ö:13E

2. Öğretmenlerin Sınıflarında Karşılaşmış Oldukları Disiplin Problemlerinin Nedenleri Hakkında Görüşleri

Öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaşmış oldukları disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşleri "aile, öğrenci, öğretmen, sınıf, arkadaş, okul ve öğretim programı" temaları altında toplanarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sınıf İçerisinde Karşılaşmış Oldukları Disiplin Problemlerinin Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Kodların Toplamı		
				f	%	
1	Aile	İlgisizlik	8	16,7	21	43,8
		Çocuğun aile içinde eğitiminin yeterli olmaması (şımartılması, aşırı korunması, görgü kurallarının öğretilmemesi, terbiye edilmemesi vb.)	8	16,7		
		Anne-babanın ayrı yaşaması	2	4,2		
		Ailede şiddet	2	4,2		
		Anne-babanın eğitim düzeyinin düşük olması	1	2,1		
2	Öğrenci	Derse karşı ilgisizlik	4	8,3	11	22,9
		Bireysel farklılıklar (öğrenme farklılığı, gelişimsel farklılık vb.)	2	4,2		
		İsteksizlik	2	4,2		
		Saygısızlık	1	2,1		
		Küçük yaşta olmaları	1	2,1		
		Şiddet eğilimi	1	2,1		
3	Öğretmen	Öğretmenin sınıf yönetiminde deneyimsiz olması	3	6,3	7	14,6
		Öğretmenlik mesleğinin itibarsızlaştırılması	2	4,2		
		Öğrencileri motive edememesi	1	2,1		
		Öğretim yöntem ve teknikleri	1	2,1		
4	Sınıf	Kalabalık sınıf	2	4,2	3	6,3
		Sınıfın fiziksel koşullarının yetersizliği	1	2,1		
5	Arkadaş çevresi	Arkadaş ortamının iyi olmaması	2	4,2	3	6,3
		Arkadaşlarının kötü davranışlarının örnek alınması	1	2,1		
6	Okul	Öğretmen değişikliği	2	4,2	2	4,2
7	Öğretim Programı	Öğretim programının yoğun olması	1	2,1	1	2,1
Toplam		48	100	48	100	

Tablo 3 incelediğinde öğretmenlerin çoğunun (%43,8), kendi sınıflarındaki disiplin problemlerinin temel nedeni olarak aileyi gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin aile ile ilgili dile getirdiği özellikler arasında ailenin okula ve çocuğun okul yaşamına ilgisizliği ve çocuğun aile içi eğitiminin yetersizliği (%16,7) ilk sırada yer almış bunu anne-babanın ayrı yaşaması (%4,2), aile içi şiddet (%4,2) ve anne-babanın eğitim seviyesinin düşük olması izlemiştir (% 2,1). Aşağıda bu konuyla ilgili öğretmenin açıklamasından alıntılar yer almaktadır:

"Ben sınıfımda karşılaşmış olduğum disiplin sorunlarının nedenin ailenin ilgisizliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. Velilerim çok ilgisizler, ayda bir ya çocuklarının durumunu sorarlar ya sormazlar. Bazı öğrencilerimin velileri hala yanıma uğramış değil, okul açıldığından beri. Bu ilgisizlik durumu evde de devam ediyor. Örneğin öğrencilerin ödevleri kontrol edilmiyor, onlara yardımcı olunmuyor. Haliyle bu ilgisizlik öğrenciye olumsuz olarak yansıyor ve öğrenci derste disiplini bozucu davranışlar sergiliyor." Ö:28K

"Maalesef ailede terbiye almayan öğrenci sınıfta disiplini bozucu davranışlarda bulunmaktadır." Ö:21

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Öğretmenlerin açıklamalarına göre disiplin problemlerinin nedenleri arasında ikinci sırada öğrencinin kendisi gelmektedir. Öğretmenlerin öğrenciyle ilgili ifade ettiği özellikler ise öğrencilerin derse karşı ilgisizliği (%8,3), bireysel farklılıkları (%4,2), isteksiz (%2,1), saygısız (%2,1), şiddet eğilimli (%2,1) ve küçük yaşta olmaları (%2,1) olmuştur. Öğrencilerin ilgisizliği ile ilgili olarak Ö:16K görüşünü "Öğrencilerimin derse olan ilgisizliklerinden dolayı disiplin sorunlarıyla karşılaşıyorum. Derste ne kadar farklı etkinlik yapsam da bir türlü ilgilerini çekemiyorum" şeklinde açıklarken, Ö:8E yaş ve bireysel farklılıklarla ilgili görüşünü "Sınıfta farklı yaş grubundan öğrenciler bulunuyor. 4+4+4 eğitim sitemiyle birlikte 5 yaşındaki öğrencileri okula aldık. Şimdi ikinci sınıftayız ve sınıfta bu küçük yaş grubundaki öğrencilerin farklılıkları nedeniyle disiplin sorunu yaşıyorum" sözleriyle açıklamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %14,6'sı ise disiplin problemlerinin kendilerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin açıklamalarına göre sınıf yönetiminde deneyimsiz olma (%6,3), öğretmenlik mesleğinin itibarsızlaştırılması (%4,2), öğrencileri motive edememe (%2,1) ve kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri (%2,1) sınıfta disiplin problemlerine neden olabilmektedir. Aşağıda öğretmenlerin açıklamalarından iki örnek verilmiştir:

"Ben sınıftaki disiplin problemlerinin nedenini kendimde görüyorum. Maalesef daha 2 yıllık öğretmenim ve sınıf yönetiminde tecrübem yok. Bu nedenle sınıfı yönetemiyorum. Bu da disiplin problemlerine neden oluyor." Ö:22K

"Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin itibarsızlaştırılması için Milli Eğitim tarafından ne gerekiyorsa o yapılıyor. Alo 147 hattıyla şamar oğlanına döndük. Birde sınıfta bırakma kaldırıldı. Öğrenci tüm bunları kullanıp sınıfta disiplini bozuyor. Sıkıysa bir şey söyle. Hemen veliye bildirir ve veli de şikâyet eder. Mesleğimiz ayaklar altına alındı ve itibarsızlaştırıldı." Ö:17E

Disiplin problemlerinin sınıfın özellikleri, arkadaş çevresi, okul ortamı ve öğretim programından kaynaklandığı düşünen öğretmenlerin açıklamalarından örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

"Bazı öğrencilerimin arkadaş ortamı iyi değil. Bu da öğrencilerimin davranışlarını olumsuz etkiliyor ve olumsuzluklarda sınıf içerisine yansıyor. Sınıfta disiplin problemlerine neden oluyor." Ö:20K

"Sınıf oldukça kalabalık. Bu da disiplin problemlerine neden oluyor." Ö:27E

"Ben ücretli öğretmenlik yapıyorum ve ders verdiğim bu sınıf sene başından beri 2 öğretmen değiştirmiş. Bence sınıftaki disiplin problemlerinin nedeni sık sık öğretmen değişikliği olmasıdır." Ö:18K

"Ben öğretim programlarının yoğun olmasından dolayı sınıfta disiplin problemleriyle karşılaşıyorum. Ders programlarını yetiştirmeye çalışırken öğrencileri sıkıyorum ve bu da disiplin problemlerine neden oluyor." Ö:11E

3. Öğretmenlerin Disiplin Sorunlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemler

Öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaştıkları disiplin sorunlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemler Tablo 4'te verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 4. Öğretmenlerin Disiplin Sorunlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemler

Kodlar		f	%
1	Uyarma (beden dili/sözsüz, sözlü)	15	21,4
2	Ceza verme (ayakta bekletme, fiziksel şiddet, teneffüse çıkarmama, beden eğitimi dersine çıkarmama)	10	14,3
3	Ödül verme	9	12,9
4	Veliyle görüşme	5	7,1
5	Görmezden gelme	4	5,7
6	Göz kontağı kurma	4	5,7
7	Öğrenci ile konuşma	4	5,7
8	Öğrenciyi rehberlik servisine yönlendirme	4	5,7
9	Azarlama	4	5,7
10	Sorumluluk verme	3	4,3
11	Derste değişiklik yapma (yöntem-teknik)	3	4,3
12	Başarı duygusunu tattırma	1	1,4
13	Öğrenci ile konuşmama	1	1,4
14	Düşük not verme	1	1,4
15	Sınıfça kınama	1	1,4
16	Öğrenciyi sevdiğini gösterme	1	1,4
Toplam		70	100

Tablo 4’ de görüldüğü gibi öğretmenler sınıfta disiplin problemi olduğunda daha çok uyarma yöntemini kullanmaktadır (%21,4). Altı öğretmen beden diliyle uyarma (başını sallama, yüzünü asma, kaşlarını çatma) yolunu tercih ettiğini belirtirken dokuz öğretmen sözlü uyarı verdiğini (yapmamasını söyleme, kuralı hatırlatma) belirtmiştir. Bu konu hakkında Ö:4K "Ders esnasında disiplin ile ilgili bir problem olduğunda öncelikle beden dilimi kullanarak sorunu çözmeye çalışıyorum" şeklinde açıklama yaparken Ö:29E görüşünü "Sınıfta bir disiplin problemi oluşursa anında sözlü olarak uyarırım" şeklinde belirtmiştir. Öğretmenlerin %14,3’ü disiplin problemleriyle karşılaştıklarında daha çok ceza verme yoluna gittiklerini ifade ederken, %12,9’ u uygun davranışı ödüllendirme yöntemini uyguladıklarını belirtmişlerdir. Analizlere göre ceza verme yoluna giden öğretmenlerin en sık verdiği ceza teneffüse çıkarmamadır (f:4). Bunu ayakta bekletme (f:3), beden eğitimi dersine çıkarmama (f:2) ve fiziksel şiddet (f:1) izlemiştir. Beş öğretmen ödül olarak öğrenciye şeker, çikolata gibi yiyecekler, iki öğretmen kalem, silgi gibi kırtasiye malzemeleri ve iki öğretmen alkışlatma ve aferin, çok güzel gibi sosyal içerikli ödüller verdiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin açıklamalarından alıntılar yer almaktadır:

"Ben genellikle sınıfın huzurunu bozan öğrenciyi tahtanın önünde tek ayaküstünde bekletirim." Ö:1E

"Derste sınıfın huzurunu bozan, disiplin problemi çıkaran öğrencilerin kulağını çekiyorum." Ö:15E

"Ben genellikle disiplin problemi yapan öğrencileri teneffüse çıkarmıyorum." Ö:7K

"Öğrencinin yapmış olduğu doğru davranışları ödüllendiriyorum. Örneğin şeker, çikolata, kalem gibi ödüller vererek doğru davranışın yapılmasını sağlıyorum." Ö:26E

Öğretmenlerin %7,1’inin disiplin problemleriyle baş etmede izlediği yöntem ise veliyle görüşmedir. Öğrencinin davranışı hakkında görüşmek için veliyi okula çağırdığını belirten öğretmenlerden birinin bu konudaki açıklaması "Sınıf içerisinde disiplin sorunu yaratan öğrencinin velisini okula çağırıyorum ve sorun ile ilgili veliyle görüşüyorum- Ö:9K "olurken, sınıf ortamında yaşanan ufak tefek disiplin problemlerini görmezden geldiğini belirten dört öğretmenden Ö:10K "Sınıf içerisinde çok büyük disiplin problemleri yaşamıyorum, ancak dersi anlatırken karşılaştım

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

olduğum küçük disiplin problemlerini görmezden geliyorum" şeklinde açıklama yapmıştır. Tablo 4 incelendiğinde bazı öğretmenlerin göz kontağı kurma (%5,7), öğrenciyle konuşma (%5,7), öğrenciyi rehberlik servisine yönlendirme (%5,7), azarlama (%5,7), sorumluluk verme (%4,3) ve derste değişiklik yapma (%4,3) yöntemlerini uyguladıkları görülmektedir. Başarı duygusunu tattırma (%1,4), öğrenci ile konuşmama (%1,4), düşük not verme (%1,4), sınıfça kınama (%1,4) ve öğrenciyi sevdiğini gösterme (%1,4) yöntemleri ise öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede en az kullandıkları yöntemler olmuştur. Bu konu hakkında bazı öğretmenlerin görüşlerine aşağıda verilmiştir:

"Ders anlattığımda disiplin problemi çıkaran öğrenci ile daha çok göz teması kurarak sorunu çözmeye çalışıyorum." Ö:19E

"Ben disiplin problemi ile karşılaştığımda öğrenci ile konuşmayı tercih ediyorum. Bu şekilde problemi daha kolay çözüyorum." Ö:21K

"Sınıfta öğrenciler ile ilgili problem yaşadığımda rehber öğretmene gönderiyorum. Rehber öğretmenle görüştüreterek sorunu çözmeye çalışıyorum." Ö:23K

"Sınıfta problem çıkaran öğrenciler daha çok azarlıyorum." Ö:5E

"Disiplin problemleri yaşadığım zaman hemen derste bir değişiklik yapıyorum. Örneğin bir fıkra anlatıyorum ya da öğrencilere bir bilmece soruyorum. Bazen yöntem ve tekniklerde değişiklik yapıyorum." Ö:2K

"Ben sevginin en büyük güç olduğuna inanıyorum. Öğrencileri sevdiğimizi gösterdiğimizde bunu hissettirdiğimizde tüm problemlerin çözüleceğine inanıyorum. Ders esnasında bir problem çıktığında öğrenciye sevgiyle yaklaştığımda o problem çözülüyor." Ö:24K

4. Öğretmenlerin Disiplin Problemleriyle Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlerin Etkililiği İle İlgili Görüşleri

Tablo 5, öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede kullandıkları yöntemlerin etkililiği hakkındaki görüşlerini göstermektedir. Öğretmenlerin açıklamaları doğrultusunda görüşler *"etkili değildir, etkilidir ve kısmen etkilidir"* temaları altında toplanmıştır. Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun ceza verme (% 17,4) ve uyarma yöntemlerini (%10,9) istenmeyen davranış devam ettiği/bir süreliğine dursa bile daha sonra öğrenci tarafından tekrarlandığı gerekçesiyle etkisiz bulduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı öğretmenler öğrencide olumlu davranış değişikliği gözledikleri için ceza vermenin (%6,5) ve öğrenciyi uyarmanın (%4,3) etkili olduğunu düşünmüşlerdir. Üç öğretmen ceza vermenin (%6,5) bir öğretmen de öğrenciyi uyarmanın (%2,2) kısmen etkili bir yol olduğunu düşünmüşlerdir. Aşağıda öğretmenlerin açıklamalarından alıntılar verilmiştir.

"Disiplin problemi çıkaran öğrencilere ceza uyguluyorum, ancak uyguladığım bu yöntemin etkili olmadığını görüyorum. Çünkü sınıfın huzurunu bozan davranışlar devam ediyor. Herhangi bir değişiklik olmuyor." Ö:1E

"Öğrenciye ceza verdiğimde öğrenci bir daha o davranışı yapmıyor. Bu nedenle cezanın disiplini sağlamada etkili bir yöntem olduğunu düşünüyorum." Ö:15E

"Sınıfta disiplin sorunu çıkaran öğrencileri uyarıyorum, ancak iki dakika geçmeden aynı kötü davranışlar devam ediyor. Bu yüzden kullandığım yöntemin etkili olmadığını düşünüyorum." Ö:4K

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

"Disiplin sorunu çıkararak öğrencileri uyardığımda disiplin sorunu ortadan kalkıyor. Bu yüzden kullandığım yöntemin etkili olduğunu düşünüyorum. Ayrıca öğrencilerin davranışlarında olumlu dönütler alıyorum." Ö:22K

Tablo 5. Öğretmenlerin Disiplin Problemleriyle Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlerin Etkililiği İle İlgili Görüşleri

Temalar	Kodlar	Nedenleri	f	%	Kodların Toplamı		
					f	%	
1	Etkili Değildir	Ceza verme	Öğrencinin istenmeyen davranışı devam ediyor.	8	17,4	20	43,5
		Uyarma	Öğrenci olumsuz davranışı sonra yine yapıyor	5	10,9		
		Göz kontağı kurma	Öğrenci istenmeyen davranışı sürdürüyor	3	6,5		
		Sorunun nedenini araştırma	Öğrencinin istenmeyen davranışları devam ediyor	2	4,3		
		Ödül verme	Öğrenci ödülü aldıktan sonra olumsuz davranış devam ediyor.	2	4,3		
2	Etkilidir	Ceza verme	Davranış değişikliği oluyor	3	6,5	17	37
		Derste değişiklik yapma (yöntem-teknik)	Olumlu davranışlar sergileniyor Derse katılım artıyor	3	6,5		
		Uyarma	Öğrencilerden olumlu dönüt alıyorum	2	4,3		
		Sevgi gösterme	Öğrenci olumlu davranışlar gösteriyor	2	4,3		
		Ödül verme	Öğrenci istedik davranışları kazanıyor	2	4,3		
		Sınıf kurallarını birlikte belirleme	Öğrenciler kurallara daha çok uyuyor Kuralları birbirlerine hatırlatıyorlar	2	4,3		
		Veli ile görüşme	Öğrenci istenmeyen davranışı tekrarlamıyor	2	4,3		
		Soru sorma	Öğrenciler derse katılıyor	1	2,2		
3	Kısmen Etkilidir	Ceza verme	Öğrenci olumsuz davranışı bir süreliğine göstermiyor	3	6,5	9	19,5
		Sorunun nedenini araştırma	Sorunu çözdükten sonra, öğrenci o davranışı bir süre göstermiyor	2	4,3		
		Ödül verme	Öğrenci bir zaman sonra istenmeyen davranışı tekrarlıyor.	2	4,3		
		Uyarma	Öğrenci istenmeyen davranışı bir süreliğine göstermiyor.	1	2,2		
		Görmezden gelme	Öğrenci olumsuz davranışı tekrar sergiliyor	1	2,2		
Toplam			46	100	46	100	

Tablo 5’de görüldüğü gibi disiplin sorunun nedenini araştırma, bazı öğretmenlere göre (%4,3) kısmen etkili bazı öğretmenlere göre ise (%4,3) etkisiz bir yöntemdir. Ö:14E bu yöntemi etkisiz bulma gerekçesini "Ben sınıfta karşılaşmış olduğum bir disiplin probleminin sebebini araştırırım, ancak sebebini bulmama karşın disiplin sorununu çözemiyorum. Öğrencilerin disiplin sorunları devam ediyor" şeklinde açıklarken, kısmen etkili olduğunu düşünen Ö:18 K "Ben disiplin problemi karşısında sorunun nedenini araştırıyorum, ancak bu yöntemin kısmen etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü disiplin problemine neden olan durumu ortadan kaldırsam bile davranış bir

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

süre sonra tekrar ortaya çıkıyor" şeklinde açıklama yapmıştır. İki öğretmene göre (%4,3) öğrenci olumlu davranış gösterdiğinde ödüllendirmek disiplin sorunlarını çözmeye etkili bir yöntemdir. Bazı öğretmenler ise bu yöntemi öğrenciler ödülü aldıktan sonra disiplin sorununa neden olan davranışları tekrarladıkları için kısmen etkili (%4,3), bazı öğretmenler ise (%4,3) etkisiz bulmuşlardır. Örneğin Ö:8E bu yöntemi kullandığında yaşadığı durumu *"Öğrenciler disiplini bozmamaları için ödülleri veriyorum, ancak bu yöntemin çok etkili olmadığını düşünüyorum. Çünkü öğrenciler bir zaman sonra olumsuz davranışları tekrar sergiliyorlar, sınıfın disiplinini bozuyorlar"* sözleriyle ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre öğrenciyle göz kontağı kurma disiplin problemleriyle baş etmede etkili olmayan bir yöntemdir (%6,5). Öğretmenler görmezden gelme yöntemini kısmen etkili (%2,2); farklı yöntem ve teknikler kullanarak derste değişiklik yapma (%6,5), sınıf kurallarını birlikte belirleme (%4,3), sevgi gösterme (%4,3) ve veliyle görüşme (%4,3) yöntemlerini ise etkili bulmuşlardır. Öğretmenlerin açıklamalarına göre sevgi gösterme öğrenciye olumlu davranışlar göstermeye teşvik ettiği için etkili olmaktadır. Örneğin Ö.24K bu konuyla ilgili *"Sınıfta disiplin problemleri çıkaran öğrencilere sevgi ile yaklaşıyorum ve bu yöntemin çok etkili olduğunu görüyorum. Öğrencilere onları sevdiğimi gösterdiğimde sorunlar ortadan kalkıyor ve öğrenciler olumlu davranışlar sergiliyorlar"* şeklinde açıklama yapmıştır. Sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirlemenin etkili bir yol olduğunu düşünen öğretmenler ise bunun sonucunu öğrencilerde kurallara uyma davranışının artması ve bir disiplin problemi yaşandığında kuralları birbirlerine hatırlamaları şeklinde gözlediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin velileri ile görüşmenin etkili olduğunu düşünen öğretmenler ise görüşme sonrasında öğrencilerde istenmeyen davranışların gözlenmediğini/azaldığını ifade etmişlerdir. Derste yöntem ve teknik açısından değişiklik yapılmasını disiplin problemlerini çözmeye etkili bulan öğretmenler (%6,5) bu yolla öğrencilerin derse katılımının arttığını ve olumlu davranışlar sergilemeye başladıklarını belirtmiş, bu öğretmenlerden biri olan Ö:2K görüşünü *"Disiplin problemleri karşısında derste farklı yöntemler kullanıyorum. Bu da etkili oluyor ve disiplin problemlerini çözüyorum. Öğrencilerin istenmeyen davranışları bu şekilde olumlu olarak değişiyor"* şeklinde açıklamıştır.

5. Öğretmenlerin Disiplin Problemlerini Önlemeye Yönelik Önerileri

Tablo 6, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin disiplin sorunlarını önlemeye yönelik önerilerini göstermektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Disiplin Sorunlarını Önlemeye Yönelik Önerileri

	Kodlar	f	%
1	Aile ile işbirliğine önem verilmeli	15	32,6
2	Sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen işbirliği yapmalı	4	9,1
3	Sorunun nedeni anlamaya çalışılmalı	2	4,5
4	Öğrenci tanıma çalışması yapılmalı	2	4,5
5	Öğretim daha etkili hale getirilmeli	2	4,5
6	Öğrenciye sorumluluk verilmeli	2	4,5
7	Öğrencilere uygun ödüller verilmeli	2	4,5
8	Öğrencilerin sınıf kurallarına uymaları sağlanılmalı	2	4,5
9	Okulun fiziksel koşulları iyileştirilmeli	1	2,3
10	Öğretmenlere sınıf yönetimi ile ilgili kurs/seminer verilmeli	1	2,3
11	Öğretmene mesleki itibarı geri verilmeli	1	2,3
12	Uygun olan/olmayan davranışlar konusunda okulda ve evde bütünlük sağlanmalı	1	2,3
13	Öğretmenler okul yönetimi tarafından desteklenmeli	1	2,3

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 6'nın devamı

14	Çocukların aile içi eğitimine önem verilmeli	1	2,3
15	Öğretmenin otoritesi güçlendirilmeli	1	2,3
16	Öğrencilerin başarıları yönleri ortaya çıkarılmalı	1	2,3
17	Öğrenme-öğretme ortamında sevgi işe koşulmalı	1	2,3
18	Okullarda sık sık yaşanan öğretmen değişikliği önlenmeli	1	2,3
19	Sınıfların öğrenci sayısı azaltılmalı	1	2,3
20	Disiplin kurulu işlevsel olmalı	1	2,3
21	Öğrenciler davranışlarının sonucunu yaşamalı (mantıksal yaptırımlar)	1	2,3
Toplam		44	100

Analizler sonucunda öğretmenlerin disiplin sorunlarını önlemeye yönelik birden fazla öneri getirdiği görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğuna göre disiplin problemlerinin önlenebilmesi için okul-aile işbirliğine önem verilmeli (%32,6) ve sınıf öğretmeni ile rehber öğretmen birlikte çalışmalıdır (%9,1). Aksi takdirde disiplin problemlerinin ortadan kalkmayacağını ya da çözümün uzun süreceğini belirten öğretmenlerden Ö:27E görüşünü "*Disiplin sorunlarını gidermek için kesinlikle aile ile işbirliği yapılmalıdır. Aksi takdirde o problem ortadan kaldırmak oldukça güçtür*" şeklinde açıklarken Ö:14E' nin açıklaması "*Sınıf öğretmenleri ile rehber öğretmenler işbirliği yapılmalıdır. Bu şekilde sınıftaki disiplin problemlerinin daha çabuk çözüleceğini düşünüyorum*" şeklinde olmuştur. Disiplin problemini nedenini anlamaya ve öğrencileri tanımaya yönelik çalışmaların yapılması, öğretimin daha etkili hale getirilmesi, öğrencilere sorumluluk verilmesi kurallara uymalarının sağlanması ve olumlu davranışlarının ödüllendirilmesi öne çıkan diğer öneriler olmuştur. Aşağıda öğretmenlerin bu önerileriyle ilgili açıklamalarından alıntılar yer almaktadır:

"Bence disiplin problemlerini çözmek için, problemin nedeni araştırılmalı. Bu sayede disiplin sorunu daha kolay çözülür." Ö:21K

"Disiplin sorunlarını gidermek için öğrencileri tanıma çalışmaları yapılmalı. Öğrenciler hakkında bilgi edinilmeli. Bu sayede sorunlar daha kolay çözülür." Ö:12K

"Öğrencilerin sınıf kurallarına uymaları sağlanılmalı. Öğrenciler sınıf kurallarını tanıyıp öğrenirlerse ve bu kuralları içselleştirip önemini kavrarlarsa sınıfta disiplin sorunlar görülmez." Ö:19 E

"Öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve yeteneklerine göre ödülleri verilerek disiplin sorunları giderilebilir." Ö:10 K

"Öğrencilere sınıf içerisinde sorumluluk verilmeli. Ancak bu şekilde disiplin sorunları ortadan kaldırılabilmektedir." Ö:14 E

Tablo 6' da görüldüğü gibi öğretmenler okulun fiziksel koşullarının iyileştirilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, öğretmenlerin okul yönetimi tarafından desteklenmesi, disiplin kurulunun işlevsel olması gibi okul yönetimiyle; öğretmene mesleki itibarının geri verilmesi, okullarda sık sık yaşanan öğretmen değişikliğinin önlenmesi gibi eğitim politikalarıyla; öğretmenlere sınıf yönetimi ile ilgili kurs/seminer verilmesi gibi mesleki gelişime yönelik bir çok öneri getirmişlerdir. Bazı öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Öğretmenlere sınıf yönetimi ile ilgili seminerler verilmeli, bu şekilde öğretmen sınıfta karşılaştığı disiplin sorunu ile ilgili ne yapacağını daha iyi bilir." Ö:28K

"Öğrencilerin başarılı olduğu yönleri ortaya çıkarılmalı, bu sayede öğrencinin derse olan ilgisi artar ve disiplin problemleri azalır." Ö:19E

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

"Öğrenme-öğretme ortamında sevgi işe koşulmalı. Bu şekilde sınıf içerisinde disiplin sorunları oluşmaz." Ö:24K

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en çok izin almadan konuşma, derse karşı ilgisizlik ve ders esnasında sınıfta dolaşma problemleriyle karşılaştığı saptanmıştır. Ulusal ve uluslararası literatüre paralel olan bu sonuçlar doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin sıklıkla benzer sorunlarla karşılaştığı söylenebilir (Boyacı, 2009; Carotenuto, 2011; Çankaya ve Çanakçı, 2011; Saygılı ve Gürşimşek, 2008; Kalaycı, 2005). Evertson ve Emmer' a (2012) göre kısa süreli olduğunda ve birkaç öğrenciyle sınırlı kaldığında bu davranışlar öğrenmeyi ciddi düzeyde engellemeyecek küçük sorunlardır. Ancak sınıfa yayıldığında ve uzun süreli olduğunda öğrenme-öğretme sürecini sarsacak boyutlara ulaşabilir. Öğretmenlerin de açıklamalarında çoğunlukla "ders işlemiyorum, dersi anlatamıyorum vb." ifadelerine yer vermeleri bu görüşü desteklemektedir. İlkokul çocuklarının ders süresince belirli bir yerde oturmaları, izin alarak konuşmaları, dikkatlerini yapılan etkinliklere yoğunlaştırmaları ve birlikte hareket edebilmeleri çok zordur (Geçtan, 1982). Bununla birlikte birçok araştırma öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun ders içeriği ve etkinliklerin öğrencileri derse karşı daha ilgili hale getirdiğini ve sınıf içerisinde disiplin problemlerinin azaldığını göstermektedir (Çelik, 2003; Doyle, 1986; Reeve, 2006; Korkmaz, 2009). Bu durumda bu sonuçlar öğrencilerin öğretmen merkezli öğrenme etkinliklerinden sık sık uzaklaştığının, derste sıkıldıklarının da bir göstergesi olabilir. Öğretmenlerin sınıflarında sık karşılaştığı bir diğer disiplin problemi öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmeleri, alay etmeleri vb. olarak ifade ettikleri uyum sorunları olmuştur. Selman'a (1980) göre toplumsal ilişkileri anlama yeterliği çocuklarda yavaş gerçekleşen bir süreçtir. Üçüncü kişilerin bakış açılarını anlamaya başlama, başkalarına kendisine davranılmasını istediği gibi davranabilme ve kendi davranışlarını başkalarının gözüyle inceleyebilme çocuklarda 10-12 yaş döneminde başlar (Akt: Yazgan İnanç, Bilgin ve Kılıç Atıcı, 2007, s. 189) Dolayısıyla bu sonuç ilkököl çocuklarının söyledikleri ya da yaptıkları karşısında diğerlerinin ne hissedeceğini veya ne düşüneceğini yorumlama düzeyinde olmamalarından kaynaklanmış olabilir. İlkokul çocuklarında toplumsal olarak gözlenen bir diğer özellik arkadaş seçimlerinin aynı cinsten olması ve kendileriyle aynı yaşta ve benzer sosyo-ekonomik statüdeki çocukları tercih etmeleridir (Geçtan, 1982). Bu araştırmanın yürütüldüğü okulların ikisinde taşınmalı eğitim yapılmaktadır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren ilkököl birinci sınıflara başlama yaşının 60-66 ay olarak belirlendiği de dikkate alındığında uyum sorunları farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çevrelerden gelen farklı yaş gruplarındaki çocukların aynı derslikte eğitim görmelerinden de kaynaklanmış olabilir. Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında (YİBO) ve farklı yaş gruplarından olan öğrencilerin bir arada olduğu sınıflarda uyum sorunlarının sık yaşandığının saptanması bu görüşü destekler niteliktedir (Arı, 2002; Aybek ve Aslan, 2014; Halıcı, 2005; Külekçi, 2013).

Araştırma sonucunda öğretmenlerin sınıflarında yaşadıkları disiplin sorunlarının çoğunlukla aile ve çocuktan kaynaklandığını düşündükleri saptanmıştır. Ailelerin okula ve çocukların okulda neler yaptığını karşı ilgisiz olduğunu belirten öğretmenler; çocukların da derse karşı ilgisiz ve isteksiz olduğunu ifade etmişlerdir. Aile ile ilgili özellikler (gelir düzeyi, eğitim seviyesi, büyüklüğü, aile içi ilişkiler ve iletişimin niteliği, vb.) çocuğun okuldaki davranışını etkilemekte (Baysal, 2009) ve genel olarak öğretmenler disiplin sorunlarının kaynağını ailede ve çocukta aramaktadır (Atıcı, 2007; Dağlı ve Baysal, 2012; Jones ve Jones, 2007; Sadık, 2002). Bireyin tutum, değer ve alışkanlıklarının oluşumunda ailenin birincil öneme sahip olması ve çocukların zamanlarının büyük çoğunluğunun aile içinde geçmesi, nedeniyle bu doğal bir sonuç kabul edilebilir. Bununla birlikte sınıf ortamında yaşanan disiplin problemlerinin çoğunun öğretmen nitelikleri, sınıftaki öğrenci sayısı, eğitim programının niteliği, sınıfın yerleşim düzeni, okul yönetimi vb. gibi okul içi değişkenlerle ilişkili olduğunu gösteren araştırma bulguları da

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

bulunmaktadır (Curwin ve Mendler, 1988; Çelik, 2003; Doyle, 1986; Hemde, 2010; O'Neil ve Stephenson, 2013; Öztürk Koç ve Şahin, 2003). Bu çalışmada ise bir kaç öğretmen bu değişkenlere değinmiş, öğretmenin mesleki yetersizlikleriyle disiplin problemlerine kaynak olabileceği ise sadece 7 öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Bu durumda öğretmenlerin öğrencinin uygun olmayan davranışını değiştirme sorumluluğunun öncelikle aileye sonra çocuğun kendisine ait olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin disiplin problemleriyle baş etmede en sık kullandıkları yöntemler uyarma ve ceza vermedir. Göz kontağı kurma bu çalışmaya katılan öğretmenler tarafından etkisiz bir yöntem olarak nitelendirilmiş, sorunun nedenini araştırma, doğru davranışı ödüllendirme ise kısmen etkili bulunmuştur. Konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde disiplin problemleri karşısında öğretmenlerin genellikle uyarma ve cezalandırma yöntemlerine başvurdukları görülmektedir (Karahancı, 2013; Kazu, 2007; Konti, 2011; Sadık, 2008; Uğurlu, 2014). Bunun nedeni öğretmenlerin öğretimin devamlılığını sağlamak için bir an önce uygun olmayan davranışları durdurmaya odaklanmaları olabilir. Ancak her iki yöntem de tek başına öğrenciye hangi davranışın uygun ya da uygun olmadığını öğretmede yetersizdir. Hatta birçok çalışmada öğretmenlerin bu yöndeki tavırlarının öğrencileri daha çok huzursuz ettiği ve sınıftaki disiplin problemlerinin artmasına yol açtığı saptanmıştır (Deniz, Avşaroğlu ve Fidan, 2006; Pala, 2005). Bu çalışmanın sonuçları da bu yönde olmuş, öğretmenler uyarma ve cezalandırma yöntemini çoğunlukla istenmeyen davranışlar devam ettiği için etkisiz bulmuşlardır. Disiplinin uzun vadedeki amacı ise disiplin problemi oluşturan davranış/davranışların tekrarlanmasını önlemektir. Bu da öğrencilerin kendi davranışlarını değerlendirmelerini, bu şekilde davranmalarının neden uygun olmadığını anlamalarını ve uygun şekilde davranmalarını destekleyen ortamlar hazırlamayı gerektirir. Bu açıdan kuralları öğrencilerle birlikte belirleme, davranışın nedenini araştırma, davranış değiştirme planı oluşturma, süreci ve sonucu düzenli olarak değerlendirme, öğrencideki olumlu değişimleri fark etme ve onaylama, aile ve diğer öğretmenlerle işbirliği yapma, destekleyici olma ve öğrencilere sevgiyle yaklaşma daha etkili olabilen stratejilerdir (Habacı, Tanrıulu, Atıcı, Ürker ve Adıgüzelli, 2013; Musal, 2005; Tertemiz, 2012; Pianta, 2006; Öz, 2012). Bu yöntemlerin birçoğu öğretmenlerin disiplin problemlerini önlemeye yönelik önerileri arasında yer almış ve bazı öğretmenler derste işlenişinde değişiklik yapma, sınıf kurallarını birlikte belirleme, veli ile görüşme ve öğrenciye sevgi gösterme yöntemlerini kullandıklarını olumlu sonuçlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumda öğretmenlerin öğrenci davranışlarını daha olumlu etkileyecek yöntemleri bilmelerine rağmen uygulamada çok yer vermedikleri söylenebilir. Bunun nedenlerinden biri bu yöntemleri uygulamanın daha zor ve zaman alıcı olması olabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğu eğitim fakültesi mezunu olduklarını (%93,2), lisans eğitimi sırasında pedagoji eğitimlerini tamamladıklarını (%93,2) ve sınıf yönetimiyle ilgili kitap okuduklarını (%93,1) belirtmişlerdir. Evertson ve Emmer' a (2012) göre sınıf yönetimi, sınıfın temel özellikleri ve davranış yönetimi hakkında bilgi sahibi olmak olaylara bütünsel bakabilme açısından önemlidir. Ancak bilgi sahibi olma deneyim kazanmada yeterli değildir. Birçok çalışma öğretmenlerin disiplini sağlama konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ve davranış yönetimi konusunda iyi bir eğitim almadıklarını düşündüklerini göstermektedir (Atıcı, 2000; Glickman ve Tamashiro, 1980; Johansen et al. 2011; O'Neil ve Stephenson, 2013). Dolayısıyla elde edilen bu sonuçlar, öğretmenlerin davranış yönetimi konusundaki diğer stratejileri nasıl uygulayacaklarını bilmemelerinden de kaynaklanmış olabilir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere öğrenciyi tanıma, öğrenci merkezli öğretim yöntem ve teknikleri, sınıfta motivasyon sağlama, aileyle işbirliği yapma, önleyici disiplin ve öğrenciyi davranışının sorumluluğunu almaya teşvik eden disiplin stratejileri hakkında uygulama ağırlıklı hizmet içi eğitimler yapılması önerilebilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

KAYNAKÇA

- ARI, A. (2002). Normal, taşımali ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, (153–154). www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ari.html adresinden 03/04/2014 tarihinde indirilmiştir.
- AYBEK, B. ve ASLAN, S. (2014). *İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminde yaşamış oldukları sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)*. 3. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi (7-9/Mays/2014). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- ATICI, M. (2000). *An exploration of the relationships between classroom management strategies and teacher efficacy in English and Turkish primary school teachers*. Unpublished Doctorate Thesis, Leicester University, England.
- ATICI, M. (2007). A small-scale study on student teachers' perceptions of classroom management and methods for dealing with misbehaviour. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12 (1), 15-27.
- BARON, E. B. (1992). *Discipline strategies for teachers*. Bloomington: Phi Delta Kappa Educational Foundation Ind.
- BAYSAL, N. (2009). *İlköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına, bunların nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- BOYACI, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin disipline, sınıf kurallarına ve cezalara ilişkin görüşlerinin karşılaştırmalı incelenmesi (Türkiye-Norveç örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (60), 523-553.
- BROWN, N. R., OKE, F. E. & BROWN, D. P. (1982). *Curriculum and instruction*. London: Mac Millan.
- CANGEMI, J. P. & KHAN, K. H. (2001). Inappropriate classroom management. *Education*, 100 (3), 235–236.
- CAROTENUTO, M. R. (2011). *Pupil misbehaviour and classroom management: the impact of congruence*. Doctoral thesis, University of Southampton, Faculty of Law, Art and Social Sciences, England.
- CRESWELL, J. W. & MILLER, D.N. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice*. 39 (3), 124- 130.
- CRESWELL, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five traditions*. California: SAGE.
- CURWIN, R. L. & MENDLER, A. A. (1988). *Discipline with dignity*, E. Broyhers. Inc. (Ed.), USA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- ÇANKAYA, İ. ve ÇANAKÇI, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 6/2, Spring 2011, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.2188, p.307-316.
- ÇELİK, V. (2003). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- ÇETİN, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 255-269.
- DAĞLI, A. ve BAYSAL, N. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerinde ilişkin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 259-271.
- DENİZ, M., AVŞAROĞLU, S. ve FİDAN, Ö. (2006). İngilizce öğretmenlerinin öğrencileri motive etme düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (11).
- DOYLE, W. (1986). Classroom organization and management. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching*. New York: Mc. Millan.
- EKİCİ, R. ve EKİCİ, A. (2014). Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının ilkökul ve ortaokullarda karşılaştırmalı incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 59, 107-118.
- EVERTSON, C. M. & EMMER, E. T. (2012). *Classroom management for elementary school teachers (9. th. Ed.)*, (Çev. Ed. A. Aypay). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- GEÇTAN, E. (1982). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya Matbaacılık.
- GİRMEN, P., ANILAN, H., ŞENTÜRK, İ. ve ÖZTÜRK, A. (2006). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkiler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 235-244.
- GLICKMAN, C.D. & TAMASHIRO, R.T. (1980). Clarifying teachers' beliefs about discipline. *Educational Leadership*, March, 459-464.
- LINCOLN, Y.S. & GUBA, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: SAGE.
- GÜVEN, S. (1998). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve disiplini konusundaki yeterlilikleri ve eğitim ihtiyaçları. *Öğretmen Dünyası*, 226, 26-28.
- HABACI, İ., TANRILIULU, F.Z., ATICI, R., ÜRKER, A. ve ADIGÜZELLİ, F. (2013). Sınıf içi disiplin kurallarının benimsenmesinde öğretmen rolleri. *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 8/8, Summer 2013, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.4999, p. 1953-1971.
- HALICI, P. (2005). *Yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesi ile birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların saldırganlık eğilimleri ile benlik kavramlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- HEMDE, A. (2010). *İlköğretim okulları 1-5. sınıflarda karşılaşılan disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda sınıf öğretmenlerin görüşleri ve tutumları üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- HOVLAND, I. & SMABY, M.H. (1996). At-risk children: problems and interventions. *Elementary School Guidance and Counseling*, 31 (1), 43-52.
- JOHANSEN, A., LITTLE, S. G. & AKIN-LITTLE, A. (2011). An examination of New Zealand teachers' attributions and perceptions of behavior, classroom management, and the level of formal teacher training received in behavior management. *KAIRARANGA*, 12 (2), 3-12.

- JOHNSON, B., OSWALD, M. & ADEY, K. (1993). Discipline in South Avustralian primary schools. *Educational Studies*, 19 (3), 289–305.
- JOHNSON, B. & CHRISTENSEN, L. (2004). *Educational research: quantitative, qualitative and mixed approaches*. Boston: Pearson Education Inc.
- JONES, V. & JONES, L. (2007). *Comprehensive classroom manegement: creating communities of support and solving problems*. USA: Pearson Education, Inc.
- KALAYCI, N. (2005). İlköğretim okulu öğrencileri okullarında hangi durumları problem olarak algılamaktadır? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42, 167- 193.
- KARAHANCI, E. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin düşük düzeyde istenmeyen davranışlarına yönelik tepkilerinin nitel bir analizi (Kars ili ilköğretim okulları örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAZU, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 36 (175), 57-65.
- KONTI, F. (2011). Teachers and students perceptions towards teachers classroom management applications in primary schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 4093–4097.
- KORKMAZ, A. (2009). *İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışları (Düzce ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- KÖKTAŞ, Ş. K. ve KÖKTAŞ, V. (2007). *Etkili sınıf yönetimi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- KÜLEKÇİ, E. (2013). 4+4+4 eğitim sistemi kapsamında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 2146-9199.
- MANNING, M., L. & BUCHER, K. T. (2007). *Classroom management: models applications and cases*. USA: Pearson Education, Inc.
- MERRETT, F. & WHELDALL, K. (1984). Classroom behaviour problems which junior primary school teachers find most troublesome? *Educational Studies*, 10 (2), 87–92.
- MERRIAM, S. (1998). *Qualitative researchand case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- MUSAL, E. (2005). *İlköğretim 1. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- O'NEIL, S. & STEPHENSON, J. (2013). One year on: first-year primary teachers' perceptions of preparedness to manege misbehaviour and their confidence in the strategies they use. *Australasian Journal of Special Education*, 37 (2), 125-146.
- ÖZTÜRK, B., KOÇ, G. ve ŞAHİN, F. T. (2003). Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri arasında ayırım yapma durumu ve bu ayırımın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 109–118.
- ÖZ, Z.E. (2012). *Öğretmen, öğrenci ve ailelerin ilköğretim 2. kademe gözlenen disiplin problemleri ve baş etmede kullanılan stratejiler ile ilgili görüşlerinin incelenmesi*.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- PALA, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 171-179.
- PATTON, M. Q. (2002). *Qualitative research evaluation methods*. California: SAGE.
- PIANTA, R. C. (2006). Classroom management and relationship between children and teachers: Implications for research and practice. In C. Evertson & C. Weinstein (Eds), *Handbook of research on classroom management: Research, practice, and contemporary issues* (pp. 685-709). Mahwah: NJ: Earlbaum.
- REEVE, J. (2009). Why teachers adopt a controlling motivating style toward students and how they can become more autonomy supportive. *Educational Psychologist*, 44 (3), 159-175.
- SADIK, F. (2002). Okulöncesi öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları problem davranışlar. *Öğretmen Dünyası*, 23 (272), 31-34.
- SADIK, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- SADIK, F. ve DOĞANAY, A. (2007). Sınıf içi istenmeyen davranışlarla ilgili öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 539-560.
- SADIK, F. (2008). İstenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim-Online*, 7 (2), 232-251. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol7say2/v7s2m2.pdf> adresinden 21/03/2014 tarihinde indirilmiştir.
- SAYGILI, G. ve GÜRŞİMŞEK, I. (2008). Sınıfta istenmeyen davranışlara ilişkin öğrenci görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 152-159.
- SILVERMAN, D. (2005). *Doing qualitative research: A practical handbook*. London: Sage Publication.
- ŞAHİN, S. ve ARSLAN, M.C. (2014). Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullanılan öğretmen stratejilerinin öğrenciler üzerindeki etkileri. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 9/2, Winter 2013, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.6103, p.1399-1415.
- TERTEMİZ, N. (2012). Sınıf yönetimi ve disiplin. L. Küçükahmet (Ed.) *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- UĞURLU, C.T., DOĞAN, S., ŞÖFÖRTAKIMCI, G., AY, D. ve ZORLU, H. (2014). Öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 9/2, Winter 2013, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.6175, p.577-602.
- WOLFGANG, H. C. (1995). *Discipline and teaching as a developmental process, solving discipline problems (3th Ed.)*, USA: Allyn and Bacon.

-
- YAVUZER, H. (1998). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- YAZGAN-İNANÇ, B., BİLGİN, M. ve KILIÇ-ATICI, M. (2007). *Gelişim psikolojisi: Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

SADIK, F., ASLAN, S., İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Disiplin Problemleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 115-138, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7585>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

